

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
14/2012 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä kesäkuuta 2012 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 55/2012 vp) valmistelevalle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Terhi Valtonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkinen, Tasa-arvovaltuutetun toimisto
- johtava matemaatikko Jari Niittuinperä, Finanssivalvonta
- johtava lakimies Mari Pekonen-Ranta, Finanssialan Keskusliitto FK
- lakimies Ilkka Holmström, Työeläkevakuuttajat TELA ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- If Vahinkovakuutusyhtiö Oy
- Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vakuutusyhtiölakia, työeläkevakuutusyhtiöistä annettua lakia, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettua lakia ja vakuutusyhdistyslakia siten, että kuluttajille myönnettävissä vakuutuksissa ei saa käyttää sukupuolta vakuutusmaksujen tai vakuutuksesta saatavien etuuksien laskennassa eikä tehdä

sukupuoleen perustuvia eroja maksuissa tai etuuksissa.

Muutostarve johtuu Euroopan unionin tuomioistuimen 1.3.2011 antamasta tuomiosta. Tuomion mukaan tasa-arvodirektiivin säännös, jolla jäsenvaltiot voivat pitää ilman ajallista rajoitusta voimassa sukupuolen käyttämisen maksujen ja etuuksien laskennassa mahdollistavaa poikkeussäännöstä, on vastoin tasa-arvodirektiivillä tavoiteltavaa miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun päämäärää eikä se ole yhteenso-piva Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 ja

23 artiklan kanssa. Tuomion mukaan kyseinen säännös on pätemätön 21.12.2012 alkaen. Sen jälkeen tehdyt uudet vakuutussopimukset on hinnoiteltava sukupuolineutraalisti.

Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä ja pitää naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun kannalta tärkeänä, että naisten ja miesten vakuutusmaksut ja vakuutuksesta saatavat etuudet määräytyvät samoin perustein.

Työnantajan ottamat vakuutukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vakuutusmaksujen määräytymisperusteita vain kuluttajavakuutusten osalta. Sukupuolesta riippuvat vakuutusmatemaattiset tekijät voidaan siis edelleen ottaa huomioon esimerkiksi työnantajan henkilöstölleen ottamissa ryhmävakuutuksissa kuten lisäeläke-, sairaus- ja ryhmähenkivakuutuksissa.

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 ja 23 artiklan mukaan kaikenlainen sukupuoliin perustuva syrjintä on kiellettyä ja tasa-arvo naisten ja miesten välillä on varmistettava kaikilla aloilla. Esityksessä ei ole perusteltu sitä, miksi perusoikeuskirjan velvoitteista halutaan poiketa muiden kuin kuluttajavakuutusten osalta. Esityksen perusteluissa todetaan vain, että nyt ehdotetut muutokset riittävät täyttämään EU-tuomioistuimen antaman tuomion velvoitteet.

Valiokunta pitää ongelmallisena, että osaan vakuutuksista voidaan jatkossakin soveltaa erilaisia hinnoitteluperusteita miehille ja naisille. Valiokunta katsoo sen olevan ristiriidassa tasa-arvodirektiivien tavoitteiden ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan säännösten kanssa. Erilainen hinnoittelu voi aiheuttaa myös käytännön ongelmia esimerkiksi tilanteissa, joissa vakuutus siirretään työnantajalta työntekijälle. Valiokunta pitää tärkeänä, että kaikissa vakuutuksissa siirrytään mahdollisimman pian sukupuolineutraaliin hinnoitteluun.

Samalla valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että säännökset riskinarvioinnin toimittamisesta Finanssivalvonnalle ja julkaisemisesta vakuutusyhtiön internetverkkosivulla ehdotetaan kumottaviksi. Tämä merkitsee läpinäkyvyyden

heikkenemistä niiden vakuutusten osalta, joissa sukupuoleen perustuva riskinarviointi säilyy.

Vakuutusmaksujen muutokset

Henkivakuutuksissa ja vapaaehtoisissa tapaturmavakuutuksissa ovat tällä hetkellä naisten vakuutusmaksut keskimäärin halvempia kuin miesten, kun taas miesten vakuutusmaksut ovat halvempia sairauskuluvakuutuksissa ja vapaaehtoisissa eläkevakuutuksissa.

Valiokunnan vakuutusyhtiöiltä saaman selvityksen mukaan hinnoitteluperusteiden muuttaminen sukupuolineutraaleiksi johtaa siihen, että osa naisten ja miesten vakuutusten hinnoista nousee tai laskee nykyisestä. Prosentuaalisesti merkittäviä hintojen nostopaineita kohdistuu esimerkiksi naisten tapaturmavakuutuksiin ja nuorten naisten ajoneuvovakuutuksiin.

Valiokunta on huolissaan ehdotettujen lainmuutosten vaikutuksista vakuutusten hintatasoon. Asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi, että lainmuutoksilla voi olla vaikutuksia hintoihin sekä ylös- että alaspäin. Valiokunta pitää tärkeänä, että lainmuutoksilla perustellaan vain sukupuolineutraalista hinnoittelusta johtuvia vakuutusten hintojen muutoksia.

Uusissa sopimuksissa yhtiöt voivat hinnoitella vakuutukset vapaasti kilpailutilanteen mukaan. Vanhoissa vakuutuksissa voi olla vakuutusehto, joka rajoittaa yhtiön vapaata hinnoitteluoikeutta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että viranomaiset seuraavat yleisesti hintatasossa tapahtuvia muutoksia ja ryhtyvät tarvittaessa toimenpiteisiin kuluttajien informoimiseksi ja kilpailun toimivuuden varmistamiseksi. Niiden vanhojen sopimusten osalta, joissa on rajoitettu vapaata hinnoitteluoikeutta, viranomaisten tulee valvoa, että hintojen muutokset perustuvat sukupuolesta riippuvan riskin uudelleenhinnoittelusta johtuviin kustannuksiin. Erityisen tärkeää valvonta on tilanteissa, joissa kilpailu ei toimi, koska vakuutetulla ei sairauden tai työkyvyttömyyden vuoksi ole mahdollisuutta saada vanhan vakuutuksen tilalle vastaavaa uutta vakuutusta.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 27 päivänä syyskuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tarja Filatov /sd		Lea Mäkipää /ps
vpj.	Anne-Mari Virolainen /kok (osittain)		Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
jäs.	Markku Eestilä /kok		Annika Saarikko /kesk
	Sanni Grahn-Laasonen /kok		Kristiina Salonen /sd
	Anna Kontula /vas		Mikko Savola /kesk
	Jari Lindström /ps		Katja Taimela /sd
		vjäs.	Anu Vehviläinen /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.